

СЯРОД ЛЮДЗЕЙ СВАІХ

У будні дзень вуліцы Загор'я амаль што пуставалі. Толькі ўранку — чуць свет, а потым адвячоркам — на змярканні іх напаўняла ажыўленая гамана местачкоўцаў, калі тыя спяшаліся на работу і з работы.

— Костусь, скокні-тка да Юрыка на эстакаду.

— А чаго?

— Забяры маю аброць з навочнікам.

— А навошта?

— Круглякі вазіцьмем на лесапільню...

Або вясёлая дзявочая перапалка.

— Манё-ё! Дзе ты сёння була?

— Падсочку збірала ў Прыдзьках.

— А на танцулькі хадзіцьмеш?

— Анягож!..

Машыны тут трапляліся рэдка, гады ў рады, бо само Загор'е ляжыць у баку ад наезджаных дарог, усё роўна як хаваецца сярод непразных балот і дрымучых лясоў ад позірку староняга чалавека.

Затое ў базарныя дні — двойчы на тыдні: у чацвер і нядзелю — Загор'е жыло асаблівым жыццём. З навакольных вёсак, хутароў і засценкаў сюды сцякаліся тысячы людзей. Па ўсіх дарогах да базарнай плошчы, што тулілася ў самым цэнтры мястэчка, рыпелі запыленыя восі, на вазах цяжка рохкалі адкормленыя парсюкі, бляялі авечкі, бяздумна балбаталі індывіду. Чаго толькі не прывозілі на гэты базар! Кошкі і кашолкі — з лазы і ядлоўцавых каранёў,

бёрды і прадзільныя грабяні — з цвёрдых парод дрэў, ліповыя сіты і падсіткі, начоўкі, ганчарныя атрыбуты — місы, збаны, макатры, конаўкі; вочы разбягаліся на вырабах ткацкага рамяства — ручніках, сурвэтках, паясах, настольніках.

Да абеду базар гудзеў, як гіганцкі патрывожаны вулей. А потым як па камандзе ўвесь наезджы люд кідаўся да местачковых магазінаў, каб набыць нешта пазарэз патрэбнае і абавязкова — якаснае. У гэты час загорскія кааператары, як яны самі гаварылі, «рабілі план». І таму працавалі без перапынку на абед, да сёмага поту. Гандлявалі ў Загор'і прыгожа, са смакам. І нярэдка прыезджыя дзядзькі і цёткі з Барчакоў ці Радзялаўцаў куплялі тут акурат такія ж — цюцелька ў цюцельку — косы, асялкі, юшкі, чапёлы і іншыя гаспадарчыя рэчы, якія гадамі пыліліся на складах або валяліся на паліцах у іхніх вясковых крамах.

Для кожнага, хто прыязджаў на базар, лічылася няпісаным правілам абавязкова наведаць местачковы ўнівермаг. Людзі літаральна асаджалі гэты мураваны будынак. Пабудавалі яго даўно — гадоў трынаццаць таму назад, калі Загор'е яшчэ было райцэнтрам. Цяпер раённы цэнтр у суседнім мястэчку — за шэсцьдзесят кіламетраў, а ўнівермаг так і называецца ўнівермагам. Адно на шылдзе зафарбавалі тры літары — «рай», а ўсё астатняе так і засталася. Нават прадаўцы ніхто не захацеў пакідаць абжытае месца — прывыклі. Да таго ж усе яны людзі тутэйшыя, наведвальнікам добра знаёмыя, і называюць іх па-свойму, проста — Зося, Маня, Тадзік, Пятро. Выключэнне — Алесь Знаходачка. Яго так і называюць — Знаходачка. Дужа спадабалася людзям прозвішча гэтага прыветнага чарнавокага хлопца, таму і называюць.

Між тым, ніхто ў Загор'і, тым больш ніхто з прыезджых, не ведае, што Знаходачка — несапраўднае прозвішча Алеся Іванавіча. Гэта пакуль што ведае ён сам ды яшчэ адзін чала-

век — лабарантка местачковай бальніцы Ларыса Кудрэйка, такая ж, як Алесь, чарнявая, толькі крышачку вышэйшая за яго ростам. І не з чорнымі, а з шэрымі вачыма, асветленымі нейкім унутраным святлом, ціхім і ласкавым, ад чаго яна здаецца яшчэ больш мілай.

— Ты б раскажаў, Саша, усім аб сваёй тайне, — прапанавала неяк Ларыса. — Нічога непрыстойнага ў гэтым няма.

— Ат, яшчэ спачуваць пачнуць, не трэба, — адмахнуўся Алесь.

Праўда, Ларысе ён раскажаў усё, што ведаў аб сабе. Нейк у хуткім часе пасля вайны яго прывяла ў дзетдом пажылая жанчына і папрасіла ўзяць на выхаванне.

— Гэта мая знаходачка, — сказала яна дырэктару. — На другі дзень вайны ў нас чыгунку бамбілі. Многа тады людзей пабілі — і вайскоўцаў, і цывільных. А гэтага хлопчыка я знайшла вярсты за паўтары ад таго месца, у алешніку сядзеў. Прозвішча свайго не ведаў. Як завуць — пыталася, гэтаксама не ведаў. Сашкам назвала, як майго малодшага... Цяпер, даруйце, хварэю... Цяжка мне...

Вось так і трапіў у спісы дзетдома новы выхаванец — Знаходачка. Пад гэтым прозвішчам ён вучыўся ў школе, пазней — у кааператыўным тэхнікуме, а год назад прыехаў у Загор'е. Яшчэ будучы студэнтам Алесь не раз і не два ламаў галаву над адным і тым жа пытаннем: што зрабіць, каб хоць што-небудзь даведацца пра сваіх бацькоў? Помачы прасіў ва ўсіх, у каго толькі можна было яе папрасіць. Абіваў парогі ваенкамата, назаляў выкладчыкам, адбою ад яго не было ў дырэктара тэхнікума. І ўсё дарэмна. Нават тая жанчына, што некалі выратавала яму жыццё, і яна як у ваду канула.

Напачатку ў падлетка было многа супярэчлівых жаданняў: і вучыцца далей і, напрыклад, купіць сабе веласіпед. Алесю дужа хацелася мець свой веласіпед. Нейкі час ён нават спадзяваўся — убіў сабе ў галаву, — што павінен знайсці ладную суму грошай, а потым на-

будзе веласіпед. Няхай сабе не гоначны, а самы звычайны — лёгенькі, з нікеляванымі абадкамі. Але міналі месяцы, гады, грошай ніхто не губляў, і, натуральна, Алесь іх не знаходзіў. Пасталеў і, як гэта бывае ў такіх выпадках, пасмяяўся з дзіцячых жаданняў. А на змену ім прыйшлі новыя. Захацелася мець матацыкл. Іншы раз ён на палавіну сваёй стыпендыі скупляў у сакурснікаў білеты грашова-рэчавай латарэі. Аднак матацыкла не выйграў. У Загор'е ён прыехаў не толькі з дыпламам таваразнаўцы ў кішэні, але і з гарачым жаданнем працаваць, сумленна служыць людзям, бо менавіта ў работніках гандлю ён бачыў цяпер тых, хто можа — і павінен! — кожны дзень прыносіць чалавеку радасць.

Сустрэча з Ларысай адкрыла перад юнаком новы свет, пакуль што незнаёмы, шчымліва-радасны. Пасля спатканняў з ёй Алесь як апантаны да світанку блукаў па вуліцах, за мястэчкам, і ўсё ўяўлялася яму не такім, як раней. Зоркі цяпер не проста мігацелі ў небе — падміргвалі яму, перапоўненаму шчасцем новага пачуцця; круглатвары месяц не свяціў, а ўсміхаўся, па-сяброўску хораша і шчыра; нават старэча вяз, пад якім яны страчаліся ў кароткатэрміновым доме адпачынку, не пакрэктаў над безымяннай рачулкай — здавалася, напінаўся, каб прыўзняць вышэй звісаўшую да зямлі цяжкую густазялёную накідку і не замінаць гарэзлівай пары бавіць час.

Знаходачка ніколі не мераў людзей на адзін капыл, усё ж быў шчыра здзіўлены, калі яго знаёмства з Ларысай сустрэлі ў сельпо не сказаць каб прыхільна. Сакратарка Нюра, раней такая ўважлівая і ветлівая, адразу ж перастала ўсміхацца Алесю, калі таму даводзілася заходзіць да Івана Майсеевіча Цімашкевіча, старшыні сельпо. Бухгалтар Маруся Кіслая, з усімі калючая, а з ім такая лагодная — ну, хоць да раны прылажы, чамусьці страціла ўсялякую цікавасць да выканання плана тавараабароту і больш амаль не паказвалася ва універмагу.

Сам «шэф» — так называлі супрацоўнікі Івана Майсеевіча, сухога, як таран,— толькі дазнаўся, што Знаходачка заляцаецца да Ларысы, тут жа паклікаў да сябе рэвізора, тоўстага і марудлівага Кольку Чыжыка, і строга папярэдзіў:

— Вачэй не спускай з яго. Галавой адказваеш мне за гэтага дзетдомаўца.

— Ды вы што, Іван Майсеевіч,— спрабаваў развясць сумненні «шэфа» Колька Чыжык.— Ён жа цудоўны работнік!

— Ведаем мы гэтых цудоўных работнічкаў. Прыслалі таваразнаўцам, а папрасіўся за прылавак. З чаго б гэта? Паніжэнне, як ні кажы... Разумець трэба!

— Быць загадчыкам аддзела — хіба ж гэта паніжэнне? — развёў рукамі Чыжык.— Ды яшчэ такога аддзела, як швейныя вырабы...

— Э-э-э, нічога ты не разумеш, братка. Дзетдомавец! — палец Івана Майсеевіча так гулка забарабаніў па мармуровым чарнільным прыборы на сталі, што рэвізор часта залыпаў блізарукімі вачыма і змоўк.— Разумець трэба! — паўтарыў старшыня сельпо, пераходзячы на шэпт.— Дзетдомавец! А тут яшчэ дзяўчына. Таксама прыезджая. Калі што якое, дык у абодвух, напэўна, ні кала ні двара... Галадранцы, адным словам. Разумець трэба!

Гэта размова адбылася якраз напярэдадні справаздачна-выбарнага сходу ўпаўнаважаных (пайшчыкаў) сельпо. А на сходзе Знаходачка нечакана для ўсіх падаў у прэзідыум запіску і папрасіў слова. Выступаў ён доўга, але яго слухалі ўважліва, бо Алесь не чытаў з паперкі, як гэта рабілі амаль усе выступаючыя,— гаварыў як умеў. Барадатыя дзяды, што сядзелі на перэдніх крэслах, у знак згоды з ім ківалі галавамі. Дзяўчаты таксама цікавалі трэшкі зацікаўленымі вачыма. У новым гарнітуры Алесь выглядаў па-святочнаму ўрачыстым, падцягнутым, як салдат у дзень прыняцця прысягі.

Алесь гаварыў пра тое, што даўно варта было б адмовіцца ад дзедаўскіх метадаў гандлю, што, мабыць, толькі ў Загор'і пакупнікі пазбаўлены магчымасці мець адкрыты доступ да тавараў. А вінавата ў гэтым праўленне сельпо, дзе лепшай формай барацьбы з нястачамі лічаць прылавак — таму адгароджваюцца ім ад пакупнікоў. І ў той жа час праўленне не зважае, як нарыхтоўшчыкі спажывецкага таварыства што-вечар у местачковым скверы, каля чайной, спраўляюць такія п'яныя оргіі, што страшна глядзець. А калі чалавек «пад мухай» — хіба далёка да бяды. Тым больш — гэта ведаюць усе — кішэні ў нарыхтоўшчыкаў заўсёды набітыя грашыма.

Іван Майсеевіч сядзеў у прэзідыуме поруч з намеснікам старшыні райвыканкома, перашэптваюся з ім і ўсё ж уважліва слухаў выступленне Знаходачкі, нешта занатоўваў у свой блакноцік. У заключным слове ён ухваліў прапанову Алеся і тут жа, як кажуць гандлёвыя работнікі, «не адыходзячы ад касы», дазволіў абсталяваць адкрыты доступ да тавараў у аддзеле швейных вырабаў універмага. Выходзячы з местачковага Дома культуры, дзе праходзіў сход, ён шматзначна буркнуў Чыжыку, які стаў каля дзвярэй, сваё нязменнае «Разумець трэба!». І так непрыемна зморшчыўся, быццам толькі што каўтануў сталовую лыжку лякарства, гарчэйшага за воцат.

Праз колькі дзён аддзел быў пераабсталяваны: выкінулі прылаўкі, на манекенах, вешалках, паліцах акуратна размясцілі тавары. Аж пасвятлела ў гандлёвай зале, стала прасторней і нават утульней. Пакупнікі былі шчыра здзіўлены і навіной у арганізацыі гандлю, і далікатнымі адносінамі да іх, больш звычайнага затрымліваліся, выбіраючы неабходны тавар. Затое амаль ніхто не выходзіў без пакупкі.

Пасля работы падлічылі выручку. Яна ў два разы перавышала звычайную ў базарны дзень. Чыжык, які ад самага ранку «вачэй не спускаў» з Алеся, павіншаваў яго з поспехам і па-

бег далажыць Івану Майсеевічу аб выніках гандлю.

У наступную нядзелю людзей прываліла столькі — яблыку не было дзе ўпасці. Прыток наведвальнікаў пачаў спадаць ажно пад вечар. Алесь падышоў да акна, глянуў на вуліцу. Задзіра вецер без жалю калашмаціў тоненькую бярозку, прыціскаў да паркана. Стала шкада яе, кволую, зусім юную. Бярозка не паддавалася, рашуча і горда вырывалася з абдымкаў раз'юшанага задзіры распусніка. «Малайчына!» — як самаму блізкаму другу, усміхнуўся ёй Знаходачка. А паўз местачковыя прысады навыперадкі неслася першае рознакаляровае лісце — чырвонае, жоўтае, аранжавае — верная прыкмета наступлення восені. Хутка павінна была прыйсці Ларыса — яны загадзя дамовіліся схадзіць у кіно, і Алесь наважыўся дачакацца яе тут, каля акна. Прыгадалася ўчарашняя сустрэча. Ларыса паабяцала сёння адказаць на ягонае пытанне. Карцела ўявіць, як яна гэта зробіць. «Пэўна, скажа проста: «З табой — хоць на край свету».

Думкі аб Ларысе, аб хуткім і жаданым спатканні перабіў спалоханы голас Зоські:

— Ой! А божухна! — прадаўшчыца ледзьве стрымлівала слёзы. — Футра ўкралі. Вось тут вісела цыгейка. Добра памятаю: нікому не адпускала. А яго няма. Як скрозь зямлю правалілася. На крайняй паліцы ляжалі пяць гарнітураў — вешалак не хапіла, дык я іх вось тут, у куточку, паклала. Таксама няма. Як цяпер помню: адтуль ніводнага не адпускала...

Збегліся ўсе работнікі ўнівермага, пачаўся роспыт — як і што? Пераварнулі ўсё ў адзеле, аднак ні футра, ні гарнітураў не знайшлі. Алесь, збялелы, маўкліва выслухаў парады сваіх прадаўцоў і тут жа паведаміў аб усім у аддзяленне міліцыі.

— Івану Майсеевічу не забудзьце пазваніць, — параіў нехта з прадаўцоў, калі Знаходачка ўжо набіраў нумар кватэрнага тэлефона старшыні сельпо.

Рэвізор Чыжык з'явіўся так хутка, што ўсе аж пераглянуліся.

— За вуглом ты стаяў, ці што? — укалола Зоська і змерала яго з галавы да ног адкрыта пагардлівым позіркам.

— Мы, як заўсёды, на пасту, — абадрыўся Чыжык, смешна задзіраючы кірпаты носік-бульбінку і кідаючы на падаконнік пухлую скураную папку, з якой амаль ніколі не разлучаўся. — Дык што, пачнём?

— Міліцыю пачакаем, — адварнуўся да акна Знаходачка.

Хутка прыйшоў начальнік местачковага аддзялення міліцыі капітан Піўцаеў, распытаў, як усё гэта здарылася, і на дзвярах універмага з'явілася добра знаёмая пакупнікам паперка: «Рэвізія».

Апоўначы рэвізійная камісія закончыла сваю работу. У аддзеле швейных вырабаў не ставала тавараў на паўтары тысячы рублёў. (Нават па тым часе гэта лічылася ўжо буйнай нястачай).

— Дагандляваўся! — Чыжык адным словам далажыў па тэлефоне старшыні сельпо аб выніках рэвізіі, а потым доўга ківаў галавой у знак згоды з тым, што яму гаварыў Іван Майсеевіч.

Знаходачка не чакаў лепшага прысуду, таму не здзівіўся паведамленню, што ён адхіляецца ад работы і павінен зараз жа здаць усе каштоўнасці прадаўцу аддзела панчошна-шкарпэткавых вырабаў Тадзіку Чукачу, які прызначаецца цяпер загадчыкам.

Перадачу закончылі толькі на досвітку. Вынік быў ранейшы: не ставала паўтары тысячы рублёў. Алесь падпісаў акты і наважыўся, не заходзячы дамоў (ён стаяў на кватэры ў самым цэнтры мястэчка, непадалёк ад універмага), аднесці апошнюю справаздачу ў кантору сельпо, якая знаходзілася на самай ускраіне. Не павосеньску зыркае сонца выкацілася з-за лесу і ўтаропіла свой агністы позірк у высокія вокны універмага, разбіла на падлозе роўныя

ярка-жоўтыя квадраты, падобныя на дзіцячыя «класы». Ларыса расказвала, што ў дзяцінстве вельмі любіла гуляць у «класы», успомніў ён, абмінаючы сонечныя квадраты ў гандлёвай зале.

У кантору Знаходачка пайшоў адзін. Можна было б, канечне, пайсці з Чыжыкам, але той з незвычайнай для сябе лёгкасцю абагнаў яго на процілеглым баку вуліцы і з самазадаволенай ухмылачкай імянінніка, быццам той усяму мястэчку радзей даводзіцца, пашыбаваў нацянькі — цераз сквер. Алесю спяшацца не было куды. Ішоў ён паволі, як здарожаны коннік, што хвілін колькі назад вылез з сядла. Ён яшчэ не ведаў, што загорскія вуліцы — з краю ў край — ужо разнеслі апошнюю навіну: «Знаходачка прагандляваўся. Ажно на паўтары тысячы».

Сакратарка Нюра спачувальна кінула яму «Добры дзень», упаўне афіцыйна паказваючы на дзверы, абабітыя чорнай цыратай.

— Вас чакаюць. Заходзьце. — Яна так і сказала — «вас».

Іван Майсеевіч сустрэў яго непрыязна, нават не паздароўкаўся, доўга глядзеў спадылба, пакуль прыкурваў цыгарэту. Потым зусім нечакана спытаў:

— А хто бацькі тваёй... гэтай самай... як яе?..

— Ларысы! — падказаў Чыжык, які ўжо сядзеў у кабінеце «шэф»а. — Маці яе даўно памерла. А бацька ваенны... Ваенны ў адстаўцы.

Чыжык аж падскочыў на крэсле. Яго нястрыманасць разлавала Івана Майсеевіча, і ён павысіў голас. Толькі не на рэвізора — на Алесю.

— Што ты мне вярзеш — ваенны ды ваенны. Чын які ў яго, пытаюся?

— Вось гэтага я не ведаю. Не цікавіўся чынам. А што такое?

— Як што? Ты ж збіраўся жаніцца з ягонай дачкой?

— Так, збіраўся.

— У дом адпачынку разам ездзілі. У дзень

нараджэння падарыў ёй залаты гадзіннік. Гэта ж праўда?

Толькі цяпер Алесь зразумеў, куды гне Іван Майсеевіч.

— Дык вось,— заключыў старшыня сельпо,— хай твой будучы цесць дапаможа цяпер пагасіць растрату.

— Ніякай растраты ў мяне няма,— Знаходка пачырванеў да вушэй.— Пакража гэта. Укралі тавар, разумеецца. І ніякіх грошай я не вазьму ні ад цесця, як вы кажаце, ні ад каго іншага.

— Годзе! — грывнуў аб стол сухі кулак «шэф».— Я так і ведаў: будзеш выкручвацца. Ра-цы-я-на-лі-за-тар! Грошы — на бочку, інакш я наладжу табе такое вяселле — век не забудзеш. Спазнаеш, што такое неба ў вялікую клетку.

Выходзячы з кабінета, Алесь чуў, як Іван Майсеевіч загадаў Чыжыку зараз жа звязацца з міліцыяй.

— А то яшчэ ўцячэ,— буркнуў рэвізору старшыня сельпо.

Ларысы на рабоце не аказалася. Не было яе і на кватэры. «Мо да мяне пайшла? Мо дачулася пра нястачу і захоча вярнуць падарунак?» — ад гэтай думкі ў Алеся па спіне забегалі халодныя мурашкі. Ён шукаў яе па ўсяму мястэчку, але дарэмна: дзяўчына як скрозь зямлю правалілася. Разгублены, Знаходка збочыў у надрэчны завулак і пайшоў за мястэчка. Над рэчкай яшчэ вісеў туман. Быў ён пасенняму такі густы, шчыльны, што, здавалася, заглушаў шум вады. Думкі, агідныя і назойлівыя, як мухі ў летнюю спёку, не адставалі ні на хвіліну.

Асенні дзень кароткі, што зайцаў хвосцік,— прамільгнуў і знік. У Загор'е Алесь вяртаўся, калі ўжо зусім сцямнела, і толькі ўдалечыні, над лесам, гарэла невялічкая фіялетавае хмарка, падобная на вымпел. У местачковым скверы яго аклікнулі нарыхтоўшчыкі сельпо.

— Э-эй, рацыяналізатар! Як жывеш?!

Алесь нічога не адказаў, прыбавіў кроку.
Ззаду п'яны голас зацягнуў тужлівую песню:

Затапіла кума печ
Сырымі дрывамі...

Яго не падтрымалі. На нейкі час у скверы ўсталявалася цішыня, але яе хутка абарваў хрыплы, каркаючы смех. Той жа голас працягваў:

Калі будуць ярка гарэць,
Затушу вадою.

Хацелася пабегчы, каб не бачыць п'яных нарыхтоўшчыкаў, не чуць іх прыдзірлівага, да болю нахабнага смеху. Ён ужо быў кінуўся бегчы, як раптам выцяў нагою нешта мяккае. Спыніўся. На ледзьве асветленай алеі валялася цыратавая сумка. З такімі звычайна ходзяць нарыхтоўшчыкі і брыгадзіры. У прэйскуранце рознічных цэн яна так і называецца — брыгадзірская сумка. Зазірнуў у яе і... вачам сваім не паверыў: яна была паўнютка набіта пачкамі грошай. На іх яшчэ захаваліся банкаўскія — крыж-накрыж — паласатыя папяровыя наклейкі. Прыціснуў сумку да грудзей і апусціўся на першую ж, што трапіла на вочы, лавачку. Чамусьці ўспомнілася дзіцячае жаданне купіць сабе веласіпед. А потым прыгадалася студэнцкая стыпендыя, білеты грашова-рэчавай латарэі і ўладны голас Івана Майсеевіча: «Грошы — на бочку, інакш...»

— Дзе ты сёння цэлы дзень прападаеш? — пачуў ён непадалёк голас бухгалтара Марусі Кіслай. — Ад самай раніцы цябе шукаюць і ні дзе знайсці не могуць. З ног збіліся.

— Хто шукае?

— Капітан Піўцаеў. Уся міліцыя.

Бухгалтар хацела яшчэ аб нечым сказаць, аднак Знаходачка як уджалены падхапіўся з месца, з разбегу сігануў цераз штакетны паясок агароджы і штосілы паляцеў у бок цэнтральнай вуліцы, дзе знаходзілася аддзяленне міліцыі. Ён бег і не чуў ног пад сабою. Пачуццё было такое, нібыта ён не бяжыць, а толь-

кі што спатыкнуўся, трапіў у багну і цяпер з усяе сілы вырывацца з яе хісткай і цягучай, як дзёгаць, калатушы.

Піўцаева ён мала што не збіў з ног на парозе аддзялення міліцыі.

— А-а, Знаходачка,— прапусціў яго наперад капітан.— Вас сапраўды днём з агнём не знойдзеш.

— Ды я тут... я нікуды... не ўцякаў,— голас Алеся раптоўна задрыжаў, пахаладзела ў грудзях.— На рэчку хадзіў. Цяпер вяртаюся і, бачыце... знайшоў,— ён працягнуў капітану знойдзеную сумку.— У скверы на алейцы валялася. Там нашы нарыхтоўшчыкі... Зноў спяваюць... Сёння панядзелак — справаздачны дзень для ўсіх нарыхтоўшчыкаў, грошы ім на закупку выдаюць.

— А што ў сумцы? — усё яшчэ не разумеў Піўцаеў.

— Грошы, таварыш капітан.

— У такім выпадку трэба вярнуцца... І ў мяне для вас, Знаходачка, ёсць прыемная навіна.

Ужо ў кабінете Піўцаеў сказаў:

— Знайшлі мы вашу пакражу. У Роўна затрымалі трох рэцыдывістаў з касцюмамі і футрам. Раніцой іх прывязуць сюды.

Без дазволу Алесь як стаяў, так і плюхнуўся на канапу. Стала душна, як у спякотны дзень, і ён расшпіліў каўнер сарочкі. За дзвярыма заракатаў зычны голас, пэўна, дзяжурнага:

— Нельга сюды, сказана... Таварыш капітан заняты... Не пушчу, сказана...

Нечакана дзверы шырока адчыніліся, і ў кабінет убегла Ларыса. Ружовашчокая — ад хвалявання, няйначай,— яна спынілася побач з Алесем.

— Адпусціце яго, таварыш капітан. Ён не вінаваты. Вось вам грошы. Калі ласка. Толькі адпусціце.

— Ларыса! — голас у Алеся зноў задрыжаў.— Адкуль у цябе столькі грошай?!

— Не хвалюйся, Саша. Я дамоў едзіла. Раскашэліўся мой генерал.

— Пра што ты гаворыш? Які генерал?

— Бацька мой. Ён генерал у адстаўцы. Прыехаў са мной. Хоча з табой пазнаёміцца.

Піўцаеў узняўся з-за стала і, перш чым вярнуць дзяўчыне скрутак, растлумачыў усё, што здарылася. Усё па парадку.

— Знаходачка ты мая залатая! — Ларыса ўпершыню пры людзях моцна абняла Алеся.

На руцэ ў яе зіхацеў залаты гадзіннічак.